

TENHOLAN RANTA-ASEMAKAAVAN MUUTOS JA LAAJENNUS: LUONTOTYYPIT JA KASVILLISUUS



FM (biologi) Turkka Korvenpää

26.7.2023

Sisällys:

1. JOHDANTO.....	3
2. ALUEEN YLEISKUVAUS	4
3. LUONTOTYYPIT JA KASVILLISUUS	4
4. TULOSTEN YHTEENVETO	13
5. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET	14

Kannen kuva: Lehtoa luontotyyppikuviolla 12.

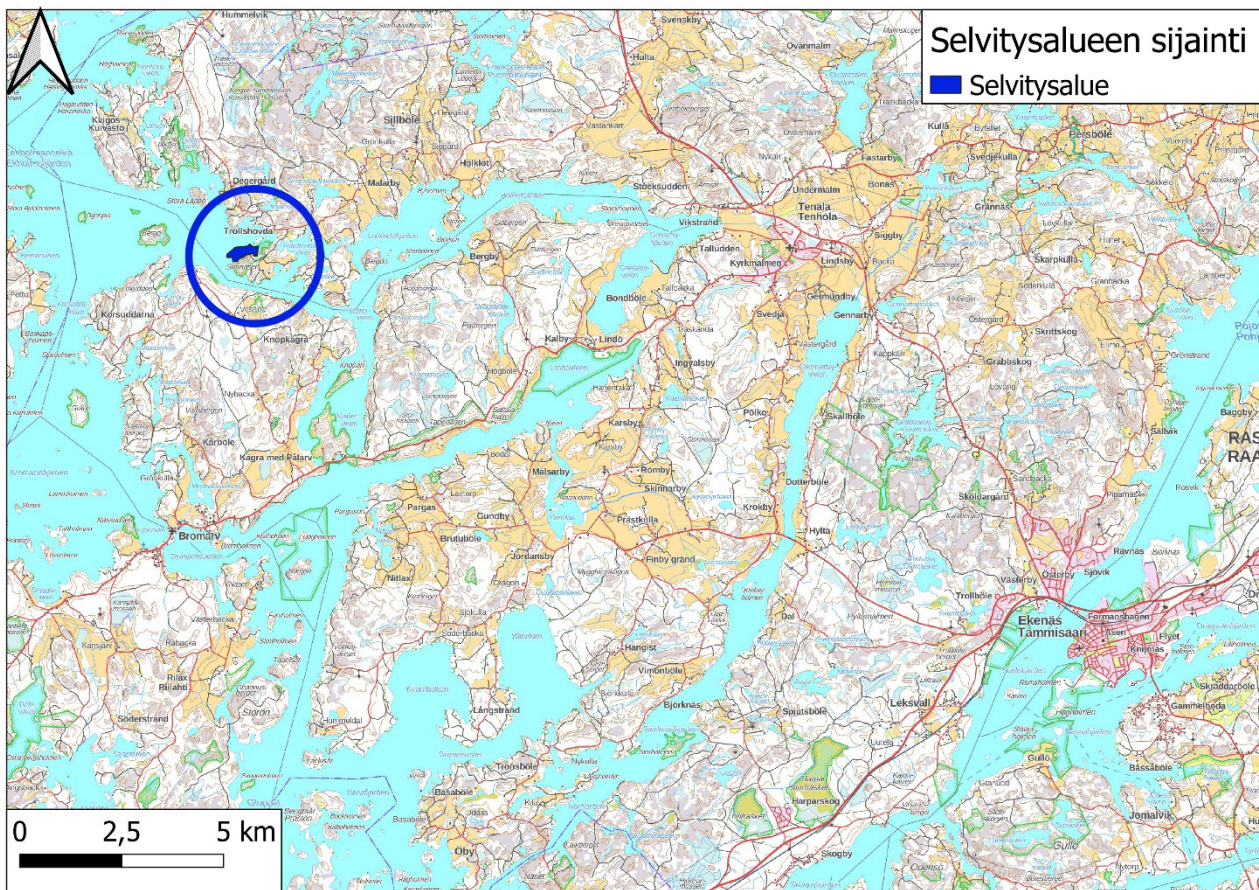
Pohjakartta ja ilmakekuva: © Maanmittauslaitos 07/2023

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy
Hanhenkaari 10 as 16
21420 Lieto
Puh. 045-6793602
www.envibio.net

1. JOHDANTO

Nosto Consulting Oy laatii ranta-asemakaavan muutosta ja laajennusta Raaseporin Tenholan Trollshovdassa sijaitsevan Stornäsetin niemen pohjoisrannalle (kartta 1). Kaavan muutos- ja laajennusalue koostuu kokonaan jo rakennetuista tonteista, joilla kasvaa kuitenkin laajalti myös puustoa.

Nosto Consulting Oy tilasi Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy:ltä alueen luontotyyppi- ja kasvillisuus selvityksen. Samalla kirjattiin muistiin havaintoja myös alueen muusta eliöstöstä. Selvityksen laati FM (biologi) Turkka Korvenpää. Alueelle tehtiin maastokäynti 13.7.2023, minkä lisäksi hankittiin Suomen Lajitietokeskuksesta tiedot alueelta ja sen lähiympäristöstä ennestään tunnetuista lajesiintymistä (Suomen Lajitietokeskus 2023). Uhanalaisia, silmälläpidettäviä tai muuten huomionarvoisia lajeja ei ollut näiden tietojen mukaan ennestään tiedossa.



Kartta 1. Selvitysalue.

2. ALUEEN YLEISKUVAUS

Selvitysalue sijaitsee Raaseporin Tenholan Trollshovdassa Stornäsetin niemen pohjoisrannalla. Alueen maapinta-ala on vajaa 9 ha, minkä lisäksi siihen sisältyy hieman niemen edustan merialuetta. Maa-alue rajautuu Bromarvin saarten luonnonsuojelualueeseen, joka on valtion omistama.

Maasto viettää melko jyrkästi pohjoiseen ja länsiosassa länteen kohti merenrantaa. Aluetta luonnehti rehevyys. Pihapiirien ulkopuolella on lehtomaisia kankaita ja tuoreita lehtoja, joiden puusto vaihtelee taimikoista varttuneisiin kuusikoihin. Talousmetsiköt ovat vallitsevia. Pähkinäpensasta tavataan runsaasti, ja alueella on yksi edustavakin pähkinälehto. Pienten lehtopähkämö- ja tuoksumatarakasvustojen lisäksi muita kaikkein vaateliaimpia lehtokasveja ei kuitenkaan löydetty. Sen sijaan tavallisia lehtolajeja on runsaasti. Puustoon kuuluu muutamia metsälehmäksiä. Rannoilla ei kasva mainittavan laajuisia ruovikoita tai muita ilmaversoiskasvustoja.

3. LUONTOTYYPIT JA KASVILLISUUS

Selvitysalue jaettiin 16 kasvillisuuskuviioon, jotka esitellään seuraavassa. Kuvionumerointi ja kuvioiden luontotyypit on esitetty kartoilla 2-4. Työssä keskityttiin tonttien luonnontilaisempiin osiin, ja voimakkaasti muokatut pihapiirit ja ranta-alueet jätettiin vähemmälle huomiolle.

KUVIO 1 – TUORE KANGAS

Harvaa, vanhaa puustoa kasvava tuore kangas (kuva 1). Vallitsevassa latvuserroksessa on vanhoja koivuja ja kilpikaarnaisia vanhoja mäntyjä, joiden alla kasvaa nuorempaa puustoa (lähinnä kuusia ja koivuja). Kuviolla on yksi pystyyn kuollut, katkennut kuusi ja yksi kolohaapa. Kenttäkerroksessa tavataan runsaan mustikan ohella mm. metsäkastikkaa, metsäimarretta, sananjalkaa ja kangasmaitikkaa.

KUVIO 2 – LEHTOMAINEN KANGAS

Voimakkaasti harvennettu lehtomainen kangasmetsä (kuva 2), jossa kasvaa muutamia vanhoja koivuja ja hiukan nuoria haapoja sekä vähän männyn taimia. Vähäisessä

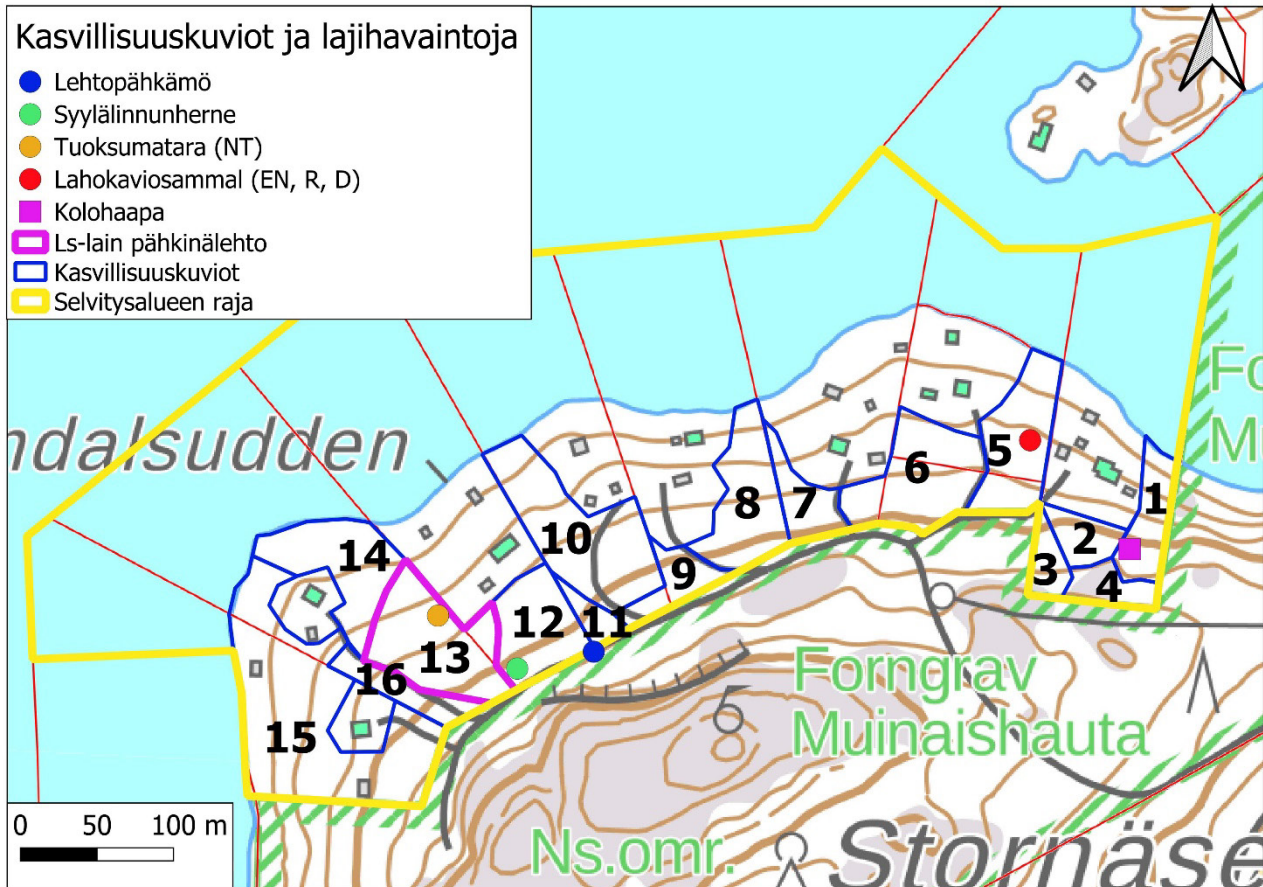
pensaskerroksessa on puiden taimien lisäksi joitakin vesoneita pähkinäpensaita. Kenttäkerroksessa tavataan runsaiden metsäkastikan ja mustikan ohella esim. nuokkuhelmikkää, kangasmaitikkaa, kieloa, lehtotesmaa, sananjalkaa, metsäimarretta, sinivuokkoa ja kivikkoalvejuurta.



Kuva 1. Kangasmetsää selvitysalueen itäreunalla (kuvio 1).



Kuva 2. Kuvion 2 puusto on voimakkaasti harvennettua.



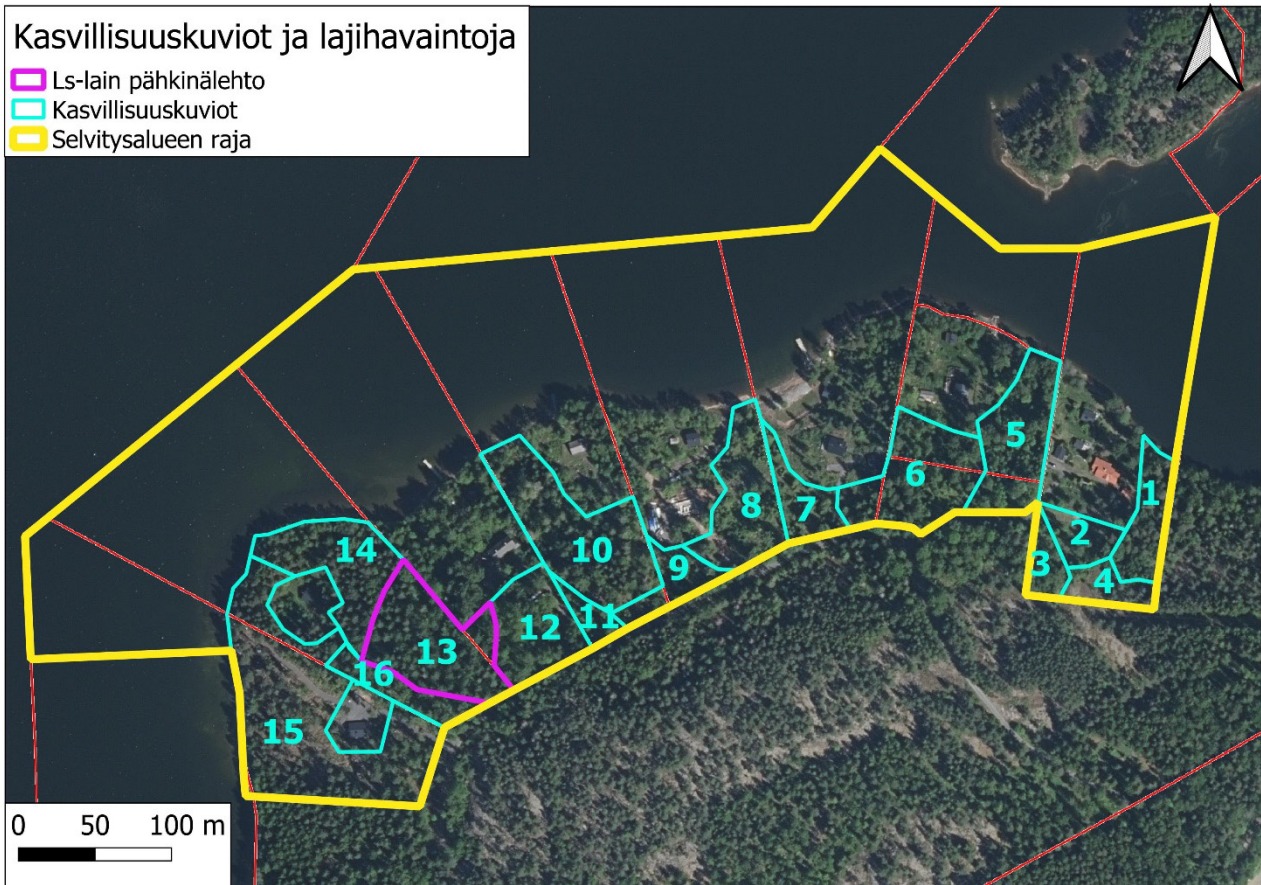
Kartta 2. Kuvionumerointi ja lajihavainnot. (EN=erittäin uhanalainen, NT=silmälläpidettävä, R=rauhoitettu, D=EU:n luontodirektiivin II-liitteen laji)

KUVIO 3 – LEHTOMAINEN KANGAS

Kuviolla kasvaa harvassa muutamia vanhoja koivuja ja mäntyjä. Niiden alla on runsaasti nuorempaa puustoa (kuusta, koivua ja haapaa). Kenttäkerroksessa esiintyy runsaan mustikan lisäksi mm. metsäkastikkaa ja metsäimarretta.

KUVIO 4 – SILIKAATTIKALLIO JA KALLIOMETSÄ

Osa kuviosta on avointa, karua, poronjäkäläistä silikaattikalliota ja osa nuorta kalliometsää. Puustoa on hakattu avokallion reunalta. Kuvion kasvistoon kuuluvat runsaiden puolukan ja metsälauhan ohella mm. kanerva, kalliokielo, rohtotädyke ja kivikkoalvejuuri.



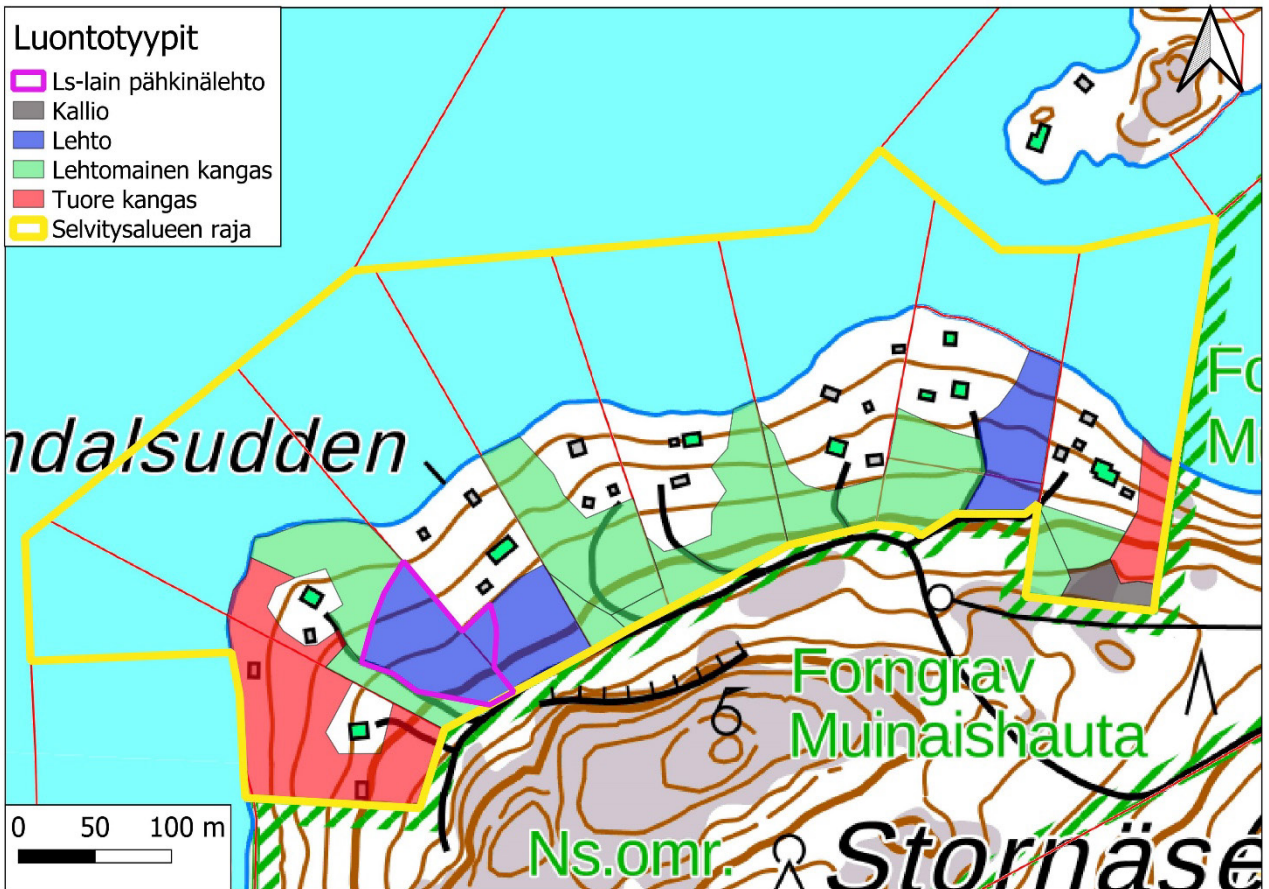
Kartta 3. Kasvillisuuskuviot ortoilmakuvalla.

KUVIO 5 – TUORE RUNSASRAVINTEINEN LEHTO

Tiheydeltään vaihtelevaa puustoa kasvava sinivuokko-käenkaalityypin (HeOT) tuore runsasravinteinen lehto (kuva 3). Vallitsevassa latvuserroksessa on mm. vanhoja kookkaita koivuja, joiden lomassa kasvaa nuorempia ja lyhyempiä kuusia sekä nuoria haapoja. Ylärinteen puusto on alarinnettä tiheämpää. Lahopuuta ei juuri ole. Pensakerroksessa tavataan vähän koivun ja vaahteran taimia sekä kymmenkunta pähkinäpensasta. Lehtotyypin niukkaravinteisempaan päähän kuuluvan kuvion kenttäkerroksessa esiintyy runsaasti lillukkaa, metsäimarretta, käenkaalia ja oravanmarjaa. Muuhun kasvistoon kuuluvat esim. mustikka, lehtotesma, kivikkoalvejuuri, valkovuokko, aitovirna, nuokkuhelmikkä, sananjalka, metsämitikka, kevätlinnunherne ja niukka lehtoimikkä. Yhdeltä pitkälle lahonneelta kannolta löytyi erittäin uhanalaiseksi luokitellun ja EU:n luontodirektiivin II-liitteeseen sisältyvän lahokaviosammalen itujuväsryhmiä. Lajin itujuväsryhmiä on löydetty viime vuosina yleisesti eri puolilta Suomen eteläpuoliskoja tuoreista ja lehtomaisista metsistä (usein myös nuorista talousmetsistä), mikä on muuttanut perin pohjin aiempaa käsitystä lajin levinneisyysalueen laajuudesta ja runsaudesta. Lahokaviosammalen vuoksi ei ole siten tarvetta esittää maankäyttösuosituksia.



Kuva 3. Kasvillisuuskuvio 5 on lehtoa.



Kartta 4. Luontotyytit.

Tuore runsasravinteinen lehto on Etelä-Suomessa erittäin uhanalainen luontotyyppi. Lehtolaikut ovat myös metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä. Kuvion puusto on kuitenkin käsiteltyä, mikä hieman alentaa edustavuutta.



Kuva 4. Aukkoista puustoa kuviolla 7.

KUVIO 6 – LEHTOMAINEN KANGAS

Vaihtelevan tiheää puustoa kasvava lehtomainen kangasmetsä, jossa on harvassa vanhoja koivuja. Alemmassa latvuserroksessa tavataan mm. nuorta raitaa ja pensaskerroksessa suuria pähkinäpensaita. Kenttäkerroksessa esiintyy runsaan metsäkastikan lisäksi mm. valkovuokkoa, metsäimarretta, oravanmarjaa, lillukkaa ja sudenmarjaa.

KUVIO 7 – LEHTOMAINEN KANGAS

Nuorta, aukkoista kuusikkoa kasvava lehtomainen kangas (kuva 4). Kuusten seassa on koivun taimia ja vähän pähkinäpensaita. Kenttäkerrosta hallitsevat metsäkastikka ja sananjalka. Muuhun kasvistoon kuuluvat esim. mustikka, oravanmarja ja metsäimarre.

KUVIO 8 – LEHTOMAINEN KANGAS

Siemenpuuhakkuun tyyppinen metsikkö, jossa kasvaa muutamia kookkaita koivuja ja mäntyjä. Niiden alla on vaihtelevan tiheää kuusivaltaista taimikkoa. Pähkinäpensasta

esiintyy melko runsaasti, ja rannan lähellä kasvaa joitakin runkomaisia metsälehmäksiä. Kenttäkerroksessa tavataan runsaiden metsäkastikan, mustikan ja kangasmaitikan lisäksi mm. sananjalkaa, metsätähteä, kevätpiippoa, valkovuokkoa, metsäimarretta ja lillukkaa.

KUVIO 9 – LEHTOMAINEN KANGAS

Kuviolla kasvaa muutama iso kuusi ja koivu. Enimmäkseen puusto koostuu kuitenkin nuorista kuusista ja lehtipuista kuten koivuista ja pihlajista. Pensaskerroksessa kasvaa muutamia pähkinäpensaita. Kenttäkerroksessa tavataan runsaan ja rehevän mustikan lisäksi mm. sananjalkaa, ahomansikkaa, metsäkastikkaa, kivikkoalvejuurta ja lillukkaa.



Kuva 5. Kuusikkoa ja pähkinäpensasta kuviolla 10.

KUVIO 10 – LEHTOMAINEN KANGAS

Lehtomaisen kankaan vanha kuusikko (kuva 5), jossa kasvaa joitakin koivuja, yksi melko järeä haapa ja yksi runkomainen metsälehmus (rinnankorkeusläpimitta noin 30 cm). Kuviolla on muutamia pystyyn kuolleita vanhoja kuusia. Pensaskerroksessa tavataan runsaasti pähkinäpensasta. Runsaan mustikan ohella kasvistoon kuuluvat esim. metsäkastikka, lillukka, käenkaali, oravanmarja, metsäimarre, sananjalka ja valkovuokko.

KUVIO 11 – LEHTOMAINEN KANGAS

Lehtomaisella kankaalla kasvava pähkinäpensaikko, jossa on myös nuoria kuusia. Kenttäkerroksessa tavataan mustikan lisäksi esim. oravanmarjaa, metsäkastikkaa, lehtotesmaa ja lillukkaa.

KUVIO 12 – TUORE KESKIRAVINTEINEN LEHTO

Harvaa, melko vanhaa koivikkoa kasvava tuore keskiravinteinen lehto (kannen kuva), jossa on myös muutamia haapoja. Pensaskerroksessa esiintyy paljon pähkinäpensasta. Runsaiden metsäkastikan, lillukan ja mustikan ohella kasvistoon kuuluvat esim. lehtotesma, kivikkoalvejuuri, kurjenkello, käenkaali, valkovuokko, metsäimmarre sekä niukkoina tavattavat kevätlinnunherne ja syylälinnunherne (kartta 2). Aivan kuvion itäisimmässä kulmassa tien vieressä on muutaman neliömetrin kukkiva kasvusto vaateliasta lehtopähkämöä. Paikalle on tuotu lehtikariketta, mikä lienee hyödyttänyt lajia.

Tuore keskiravinteinen lehto on Etelä-Suomessa uhanalainen (vaarantunut) luontotyyppi. Lehtolaikut ovat myös metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä. Kuvion puusto on kuitenkin harvennettua, mikä on vaikuttanut kenttäkerroksen lajien runsaussuhteisiin lisäten metsäkastikkaa.

KUVIO 13 – TUORE RUNSASRAVINTEINEN LEHTO

Melko vanhaa kuusikkoa kasvava, varjoisa, tuore runsasravinteinen sinivuokko-käenkaalityypin (HeOT) lehto (kuva 6). Vallitsevassa puustossa on myös koivua ja paljon nuorehkoa haapaa. Lahopuuta ei juuri ole. Puiden alla kasvaa runsaasti kookastakin pähkinäpensasta ja vähän kuusen taimia. Kenttä- ja pohjakerros ovat varjoisille pähkinälehdille tyypillisesti monin paikoin harvoja. Runsaiden käenkaalin, valkovuokon, sinivuokon ja metsäimarteen lisäksi kasvistoon kuuluvat mm. kielo, lillukka, lehtotesma, sormisara, kivikkoalvejuuri ja niukkana tavattava vaateli, silmälläpidettävä tuoksumatara (kartta 2). Tuoksumataran lähellä on runkomainen metsälehmus. Lisää lehmuksia kasvaa naapurikiinteistön puolella ulkorakennusten tuntumassa. Ylärinteestä on aikoinaan kaivettu oja viistosti alarinteeseen, mutta oja ei ole mainittavasti vaikuttanut lehdon luonnontilaan.

Kuvio on edustava pähkinälehto, joka täyttää luonnonsuojelulain luontotyypin pähkinälehdot määritelmän. Se on selvitysalueen edustavin ja luonnonsuojelullisesti arvokkain pähkinäpensaikko, vaikka pähkinää kasvaa laajalti muuallakin. Kyseessä on myös Etelä-Suomessa erittäin uhanalainen luontotyyppi ja metsälain erityisen tärkeä elinympäristö.

Kuvio tulisi jättää rakentamatta. Hoitotarvetta ei tällä hetkellä ole, mutta kuusten harventaminen voisi olla tulevaisuudessa tarpeen.



Kuva 6. Kuvion 13 varjoisaa pähkinälehtoa.

KUVIO 14 – LEHTOMAINEN KANGAS

Vanhaa kuusikkoa kasvava lehtomainen kangas, jossa on myös hieman mäntyä. Lahopuuta ei juuri ole. Pensaskerroksessa tavataan kuusen taimien lisäksi melko paljon pähkinäpensasta. Runsaan mustikan ohella kasvistoon kuuluvat esim. valkovuokko, sormisara ja käenkaali.

KUVIO 15 – TUORE KANGAS

Kiinteistöllä 710-592-2-49 kasvaa hyvin harvaksi harvennettua, mäntyvaltaista, tuoretta kangasmetsää (kuva 7). Sekapuuna on myös koivua. Rannan tuntumaan on jätetty enemmän puustoa. Kuvion pohjoisreunalla kasvaa joitakin pähkinäpensaita. Kenttäkerroksessa esiintyy runsaiden mustikan, metsäkastikan ja metsälauhan lisäksi mm. sananjalkaa, metsätähteä, oravanmarjaa ja kevätpiippoa. Kiinteistön eteläreunalla rannalla on koivuvaltaista sekametsää, jossa tavataan myös kuusta, haapaa ja muutama tervaleppä sekä pähkinäpensas. Rantaviivassa on hiukan kivikkorantaa ja pieni ruovikko. Kiinteistön 710-592-2-48 puolella metsää ei ole harvennettu.



Kuva 7. Kuvion 15 harvennettua puustoa.

KUVIO 16 – LEHTOMAINEN KANGAS

Melko vanhaa koivikkoa kasvava lehtomainen kangas. Itäpäässä on myös muutamia isompia kuusia. Vallitsevan puuston alla esiintyy paljon alikasvoskuusia sekä suhteellisen runsaasti pähkinäpensasta. Ylärinteessä makaa yksi kookas lahopuu. Runsaiden mustikan ja metsämitikan lisäksi kasvistoon kuuluvat mm. sananjalka, sormisara, käenkaali, metsäkastikka, lillukka, lehtotesma, metsäimarre, valkovuokko ja kivikkoalvejuuri.

4. TULOSTEN YHTEENVETO

Selvityksessä löytyi yksi luonnonsuojelulain luontotyypin määritelmän täyttävä pähkinäpensaslehto (merkitty karttoihin 2-4), joka olisi hyvä jättää rakentamatta. Myös muualla olisi hyvä pyrkiä säästämään pähkinäpensaita, metsälehmuksia ja muuta lehtokasvillisuutta mahdollisimman paljon. Selvitysalueen itäreunalla kasvava kolohaapa (kartta 2) olisi myös hyvä säästää.

5. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET

- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.
- Lindholm, T. & Tuominen, S. 1993. Metsien puuston luonnontilaisuuden arviointi. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja A 3. 40 s.
- Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998. Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehti Kustannus & Tapio. 192 s.
- Mäkelä, K. & Salo, P. 2021. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 47/2021. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 350 s.
- Pääkkönen, P. & Alanen, A. 2000. Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohje. Suomen ympäristökeskuksen monisteita 188. Suomen ympäristökeskus. 128 s.
- Suomen Lajitietokeskus. Laji.fi, tiedot tarkistettu 11.7.2023
- Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016. Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016-2025. Ympäristöministeriön raportteja 17/2016. 75 s.
- Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus (2021). Suomen lajien alueellinen uhanalaisuusarviointi 2020. <https://www.ymparisto.fi/punainenlista>